

2011

Wojewódzki Urząd Pracy
w Krakowie

Wyzwania dla Małopolski w związku z otwarciem niemieckiego i austriackiego ryнку pracy 1 maja 2011 r.

**Wyzwania
dla Małopolski
w związku
z otwarciem
niemieckiego
i austriackiego
ryнку pracy
1 maja 2011 r.**

Kraków, maj 2011

Publikacja powstała w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie w ramach projektu Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji.

Opracowanie:
Olga Piotrowicz

Wydawca:
Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie
plac Na Stawach 1
30-107 Kraków
www.wup-krakow.pl
www.obserwatorium.malopolska.pl

Copyright © Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków, 2011

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonywane z podaniem źródła.

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie.

Layout publikacji: Robert Krzeszowiak, www.robуска.com

Skala i kierunki dotychczasowej migracji z Polski

Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej nastąpiły znaczne zmiany co do skali, dynamiki i kierunków migracji z Polski. W okresie od 1 maja 2004 roku do połowy 2007 następował dynamiczny odpływ pracowników z Polski. Według szacunków Głównego Urzędu Statystycznego w okresie 2004–2009 za granicą przebywało od 1 miliona w 2004 roku do 2 270 tys.¹ w 2007 roku. Rok 2007 był czasem zatrzymania przyrostu nowych emigrantów, ale jednocześnie to właśnie w tym roku zanotowano najwyższą liczbę Polaków przebywających za granicą powyżej 12 miesięcy. W latach 2008–2009 obserwowano zdecydowanie niższą emigrację oraz wzrost liczby pracowników powracających do Polski. Według szacunków GUS w 2009 roku przebywało za granicą 1 870 tys. osób. Tendencja ta utrzymuje się nadal.

W ostatnich sześciu latach nastąpiła zmiana w zakresie kierunków migracji. Już w roku 2006 na pierwsze miejsce wysunęła się Wielka Brytania, natomiast na drugie miejsce spadły Niemcy. Te dwa państwa przyjmują ponad 60% wszystkich polskich emigrantów. W Niemczech rokrocznie pracuje ok. 400 tysięcy Polaków najczęściej czasowo, sezonowo, w ramach samozatrudnienia lub w szarej strefie².

Szacunek liczby Polaków przebywających na pobyt czasowy w latach 2004–2009 (w tys.)

kraj / region docelowy	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Unia Europejska	750 tys.	1 170 tys.	1 550 tys.	1 860 tys.	1 820 tys.	1 570 tys.
Niemcy	385 tys.	430 tys.	450 tys.	490 tys.	490 tys.	415 tys.
Wielka Brytania	150 tys.	340 tys.	580 tys.	650 tys.	650 tys.	555 tys.

Źródło: Na podstawie danych szacunkowych GUS

Niemiecki i austriacki rynek pracy jest dobrze rozpoznany w związku z istnieniem rozbudowanych sieci migracyjnych, silnych tradycji migracyjnych, bliskością geograficzną i pochodzeniową migrantów. Charakter migracji do Niemiec i Austrii nie zmienia się zasadniczo, czego powodem jest dotychczasowy stan prawny regulujący swobodny przepływ pracowników w UE.

W Traktacie Akcesyjnym państw UE-8³ ustalono, że stare państwa członkowskie mogą ograniczyć dostęp obywateli z nowych państw Unii w trzypoletnim, łącznie siedmioletnim okresie przejściowym (model „2+3+2”).

- 1 Chodzi o pracę trwającą dłużej niż 3 miesiące. *Koniec okresu przejściowego – Czy Polskę czeka nowa fala emigracji?* Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego 1/2011..
- 2 Wyzwania dla pomorskiego rynku pracy w związku z otwarciem niemieckiego rynku pracy dla Polaków 1 maja 2011 roku, Krystyna Iglicka, 2011.
- 3 Chodzi o Polskę, Węgry, Czechy, Słowenię, Estonię, Łotwę, Litwę i Słowację.

Niemcy w całości wykorzystały ten dopuszczalny okres stosowania uregulowań przejściowych.

Możliwości dostępu do rynku pracy dla nowych obywateli Unii były stopniowo poszerzane. W 2009 roku Niemcy zdecydowały się na częściowe otwarcie rynku pracy, głównie w branżach wymagających wysokich kwalifikacji. W przypadku absolwentów wyższych uczelni uzyskanie zezwolenia na pracę było możliwe bez przeprowadzania testu rynku pracy, tj. sprawdzenia przez urząd pracy, czy na dane miejsce pracy nie ma kandydata z pierwszeństwem zatrudnienia, a więc obywatela państw UE-15⁴.

Od 1 stycznia 2011 r. Niemcy wprowadziły ułatwienia w zakresie zatrudniania pracowników okresowych z UE-8 oraz przedłużenie okresu pracy sezonowej. Obywatele Polski zostali zwolnieni z obowiązku otrzymywania zezwolenia na podjęcie pracy w sektorze rolnym i hotelarsko-gastronomicznym.

Ponadto Polacy mieli możliwość stosunkowo łatwego podejmowania pracy okresowej, głównie w rolnictwie, na podstawie umów bilateralnych. Z danych polskiego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej wynika jednak, iż z roku na rok chętnych do prac sezonowych jest mniej⁵, pomimo że jest to nadal najpopularniejszy sposób zatrudnienia Polaków w Niemczech.

Co się zmieni po otwarciu rynków pracy Niemiec, Austrii, Szwajcarii

Z dniem 1 maja 2011 r. obywatele państw UE-8 uzyskują szeroki dostęp do niemieckiego, austriackiego i szwajcarskiego rynku pracy. Ustanowienie dla tej grupy osób pełnej swobody przepływu pracowników oznacza, że w celu zatrudnienia u pracodawców z tych krajów nie będzie już wymagane posiadanie pozwolenia na pracę. Przepisy te dotyczą również uczniów pobierających naukę zawodu oraz pracowników tymczasowych.

Możliwość łatwiejszej legalizacji zatrudnienia w ramach swobodnego przepływu pracowników po 1 maja 2011 roku może być zachętą dla wielu osób pracujących dotychczas w tych krajach nielegalnie. Możliwość legalizacji zatrudnienia wiąże się z jednej strony z wieloma ułatwieniami i przywilejami gwarantowanymi przez prawo, z drugiej jednak opłacalność zatrudnienia nielegalnego jest większa (wyższe wynagrodzenie dla pracownika). Atrakcyj-

4 Według ostatnich dostępnych danych ok. 150 tys. pracowników z państw UE-8 było zatrudnionych w Niemczech na podstawie umów na etat. Wzrost zatrudnienia odnotowano w sektorach wymagających wysokich kwalifikacji. W roku 2009 obywatelom polskim wydano 22 585 zezwoleń na pracę, czyli o 12% więcej niż w roku 2008 r. *Zatrudnienie i delegowanie do pracy obywateli Unii Europejskiej – 50 pytań i odpowiedzi dotyczących 1 maja 2011 roku*. Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych, Bonn, luty 2011 r. oraz *Koniec okresu przejściowego – czy Polskę czeka nowa fala emigracji?* Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego 1/2011.

5 W roku 2009 sezonowo pracowało w Niemczech 183 553 Polaków i było to o prawie 7 tys. osób mniej niż w roku 2008. Jednocześnie udział obywateli polskich wśród zagranicznych pracowników zatrudnianych do prac sezonowych w Niemczech zmniejszył się z ok. 70% w 2008 r. do ok. 64% w 2009 r. Informacja w sprawie zatrudnienia obywateli polskich w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, maj 2010, za *Koniec okresu przejściowego – czy Polskę czeka nowa fala emigracji?* Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego 1/2011

ność zatrudnienia i praca na etat wiąże się ze stosowaniem branżowych płac minimalnych, uczestnictwem w kasie chorych i obowiązkiem odprowadzania ubezpieczeń społecznych przez pracodawcę: emerytalnego, chorobowego, na wypadek konieczności sprawowania opieki, na wypadek bezrobocia. W Niemczech wypłacany jest również zasiłek dla rodziców, którzy nie pracują lub pracują w niepełnym wymiarze czasu przez okres 12-14 miesięcy, w wysokości od 300 do 1800 euro. Dodatkową zachętą do legalizacji zatrudnienia jest dostosowanie prawa niemieckiego w zakresie nostryfikacji dyplomów. Pozwoli to Niemcom na bezproblemowe zatrudnianie fachowców z innych krajów⁶. Oczekiwania pracodawców niemieckich i austriackich co do pracowników z zagranicy są jednak wysokie. Wymagana jest dobra znajomość języka niemieckiego, odpowiednia praktyka w wymaganym obszarze, silna motywacja, umiejętność pracy w zespole. W odpowiedzi na ofertę pracy kandydat musi przedstawić dokumenty aplikacyjne: list motywacyjny, życiorys, zdjęcie, fotokopie dyplomów, świadectw ukończenia szkoły, zaświadczeń o ukończeniu kursów, bądź szkoleń, świadectw pracy bądź referencje od poprzednich pracodawców⁷.

Prognozy dotyczące wyjazdów Polaków po 1 maja 2011 do Niemiec i Austrii

Prognozy ilościowe dotyczące skali migracji po wejściu Polski do Unii Europejskiej sprawdziły się w bardzo niskim stopniu. Jeśli chodzi o obecną sytuację prognozowanie w tym zakresie również jest obciążone bardzo dużym błędem. Do końca roku 2010 zostało opublikowanych kilka szacunków odnoszących się do procesów migracyjnych, jakie mogą nastąpić po otwarciu rynków Niemiec i Austrii.

Pierwszy z nich został przygotowany przez analityków Banku BNP Paribas. Zgodnie z nim otwarcie niemieckiego rynku pracy spowoduje odpływ ok. 500 tys. pracowników z Polski do Niemiec od maja 2011 do końca 2015 roku⁸. Drugi szacunek został przygotowany przez ekspertów Fundacji im. Friedricha Eberta. Zgodnie z nim do Niemiec od 2011 roku będzie napływać rocznie pomiędzy 100 a 140 tys. pracowników z UE-8. Udział Polaków będzie stanowił od 45 do 65%⁹. Oba szacunki są zgodne i przewidują, iż rocznie wyjedzie do Niemiec ok. 100 tysięcy Polaków. Podobnie szacuje Komisja Europejska, że po otwarciu niemieckiego rynku pracy wyjedzie do Niemiec rocznie 100

6 *Zatrudnienie Polaków w Niemczech. Stan prawny od 1 maja 2011*, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Federalnej Niemiec, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, Berlin, styczeń 2011

7 *Statistic der Bundesagentur fur Arbeit*, za Eliza Dąbrowska, Gosia Reinicke, Życie i praca w Niemczech, Wrocław, Kwiecień 2011.

8 M. Dybuła Poland: Emigration to Cut GDP Growth, BNP Paribas Local Markets Mover, 1 października 2010 za Koniec okresu przejściowego – czy Polskę czeka nowa fala emigracji? Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego 1/2011.

9 Na podstawie artykułu w dzienniku Rzeczpospolita: <http://www.rp.pl/arttykul/295866,576038-Niemcy-gotowi-naotwarcie-rynkuprac.html> (wejście w dniu 21 grudnia 2010 roku) za Koniec okresu przejściowego – czy Polskę czeka nowa fala emigracji? Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego 1/2011

tysiący pracowników z ośmiu wschodnioeuropejskich państw UE, z czego blisko połowę będą stanowić Polacy¹⁰. Natomiast eksperci krajowi do spraw migracji przewidują, że skala migracji w latach 2011–2012 wyniesie 400–600 tys. osób¹¹, czyli że czeka nas kolejna fala migracji.

Co może wpłynąć na decyzję o migracji

Do czynników, które są istotne przy przewidywaniu rozmiaru emigracji do Niemiec, Austrii, Szwajcarii, mających wpływ na indywidualne decyzje migracyjne obywateli Polski, należą:

- bliskość geograficzna
- tradycje migracyjne
- czynniki społeczne takie jak sieci migracyjne, znajomość języka państwa przyjmującego, nastawienie społeczne do imigrantów, rozpoznanie rynku pracy kraju przyjmującego
- sytuacja na rynkach pracy kraju przyjmującego i wysyłającego
- sytuacja demograficzna – starzenie się społeczeństwa
- różnice w płacach i poziomie rozwoju gospodarczego pomiędzy krajami
- niewykorzystany potencjał migracyjny.

Większość z tych czynników będzie analizowana na poziomie ogólnopolskim ze względu na dostępne dane, jak i charakter tych czynników. Jednak tam, gdzie to możliwe i uzasadnione, będzie analizowana sytuacja dla Małopolski.

Charakter wskazanych czynników jest jakościowy, trudno więc oceniać, które okażą się najistotniejsze. Można przypuszczać, że bliskość geograficzna, tradycje migracyjne, sytuacja na lokalnych rynkach pracy oraz czynniki społeczne takie jak: sieci migracyjne, znajomość języka państwa przyjmującego będą miały największy wpływ na decyzje migracyjne obywateli Polski. Natomiast potencjał migracyjny czy sytuacja demograficzna państwa są czynnikami najmniej przewidywalnymi i trudno określić, czy będą miały duży wpływ na podejmowane decyzje o migracji. Z pewnością będą znaczne różnice pomiędzy województwami co do siły działania poszczególnych czynników. Dlatego skala migracji pomiędzy regionami Polski może znacznie się różnić. Analiza znaczenia poszczególnych czynników i ich wpływu dla Małopolski została przedstawiona poniżej.

Bliskość geograficzna ma duże znaczenie przy podejmowaniu decyzji o migracji i zazwyczaj wiąże się innymi czynnikami takimi jak istnienie sieci migracyjnych, dobre rozpoznanie rynku pracy, tradycje migracyjne związa-

10 Gazeta Wyborcza: artykuł pt.: „Die Welt ok. 50 tys. Polaków przyjedzie do pracy w Niemczech po 1 maja” http://wyborcza.biz/biznes/1,101562,9440401,_Die_Welt___ok__50_tys__Polakow_przyjedzie_do_pracy.html, z 15.04.2011.

11 Krystyna Iglicka w opracowaniu Wyzwania dla pomorskiego rynku pracy w związku z otwarciem niemieckiego rynku pracy dla Polaków 1 maja 2011 roku, 2011.

ne z danym obszarem, znajomość języka. W wypadku Małopolski ta odległość od granicy niemieckiej jest dość znaczna, nie ma również tak silnych jak w przypadku województw ościennych powiązań związanych z pochodzeniem (posiadanie rodziny, znajomych) czy kontaktów gospodarczych. Małopolanie, jak pokazują badania CDS *Kierunek Małopolska*, najczęściej wybierali jako kraj emigracji w latach 2004–2009 Wielką Brytanię (ok. 30% badanych), na trzecim miejscu znalazły się Niemcy (12% badanych)¹².

Emigracje zarobkowe do Niemiec wynikały dotychczas przede wszystkim z tradycji wyjazdów sezonowych, które umożliwiały umowy bilateralne między Polską a Niemcami. Kraj ten przyciągał głównie Małopolan powyżej czterdziestego roku życia, wyjeżdżających do prac sezonowych w wybranych branżach w budownictwie czy rolnictwie¹³. Wydaje się, że podobny charakter wyjazdów zostanie utrzymany, a czynnik bliskości geograficznej nie będzie odgrywał dużej roli.

Tradycje migracyjne, jak wspomniano wyżej, mają większe znaczenie dla Małopolan niż bliskość granicy z Niemcami i Austrią, lecz dotyczą głównie wyjazdów sezonowych. Badania na temat migracji sezonowych do Niemiec¹⁴ pokazały, iż większość migrantów łączy zatrudnienie stałe w Polsce z czasowym, kilkutygodniowym zatrudnieniem sezonowym w Niemczech. Taka sytuacja występuje również w przypadku Małopolski. Migranci sezonowi traktują wynagrodzenie otrzymywane w Niemczech jako uzupełnienie dochodów uzyskiwanych w Polsce. Analizy dotyczące cech społeczno-demograficznych pokazały, iż migranci sezonowi pochodzą najczęściej z małych miast oraz ze wsi, są słabo wykształceni, pozostają w związkach małżeńskich oraz są w wieku powyżej 40 lat. Najczęściej pochodzą z województw świętokrzyskiego, dolnośląskiego oraz śląskiego¹⁵. Informacje z powiatowych urzędów pracy w Małopolsce potwierdzają te tendencje. Obecnie notuje się zainteresowanie pracą w Niemczech, ale głównie dotyczy to ofert pracy sezonowej. Najczęściej zainteresowane są osoby bez kwalifikacji i znajomości języka niemieckiego¹⁶, co prowadzi do wniosku, że raczej nie znajdą oni pełnoetatowego, stałego zatrudnienia w Niemczech.

Sytuacja na rynkach pracy obu państw, wysyłającego i przyjmującego, ma bardzo istotne znaczenie przy rozpatrywaniu wpływu na możliwą skalę migracji do Niemiec, Austrii czy Szwajcarii. Jeśli chodzi o Niemcy, to sytuacja ulega systematycznej poprawie po okresie kryzysu gospodarczego. Bezrobocie w Niemczech systematycznie spada. Aktualnie osiągnęło poziom najniższy od lat 90-tych i utrzymuje się na poziomie ok. 7%. W marcu 2011 wyniosło 7,6%. Istnieją jednak znaczne różnice pomiędzy poziomem bezrobocia w landach wschodnich i zachodnich. W Niemczech Zachodnich poziom

12 Kierunek Małopolska. Charakterystyka powracających i rekomendacje jak nie zmarnować ich kapitału'. Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulański, J. Szymańska, Kraków 2010.

13 Tamże

14 Koniec okresu przejściowego – czy Polskę czeka nowa fala emigracji? Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego 1/2011.

15 Tamże

16 Na podstawie rozmów z doradcami EURES w powiatowych urzędach pracy w Małopolsce.

bezrobocia wynosi 6,4%, a w Niemczech Wschodnich – 12,4 %. Istotną informacją jest fakt, że landy graniczące z Polską, czyli landy wschodnie, charakteryzują się wysokim poziomem bezrobocia, najwyższym w całych Niemczech: Maklenburgia – 14%, Berlin – 14%, Brandenburgia – 11,7%, Saksonia – 11,9%¹⁷. Ma to ogromne znaczenie w kontekście popytu na pracowników z zagranicy. Dodatkowo wskaźniki bezrobocia w województwach graniczących z Niemcami również są bardzo wysokie: województwo zachodniopomorskie – 15,9%, lubuskie – 14,8%, dolnośląskie – 12,4%¹⁸. Odczuwalna poprawa sytuacji gospodarczej, tendencje spadku bezrobocia dotyczą w głównej mierze landów zachodnich, które nie graniczą z Polską, lecz z Czechami. Granicząca z Czechami Bawaria ma najniższe bezrobocie w Niemczech (4,3%¹⁹), generuje również najwięcej wolnych miejsc pracy, co może stymulować popyt na pracowników zagranicznych i spowodować wzrost migracji z Czech do Niemiec. Gorsza sytuacja gospodarcza na terenie Niemiec Wschodnich oznacza, iż nawet w przypadku podjęcia przez Polaków próby znalezienia zatrudnienia na tym obszarze może zakończyć się to niepowodzeniem. Brak znaczącej liczby wolnych miejsc pracy w praktyce będzie silnie hamował również migracje wahadłowe (codzienne lub raz na tydzień wyjazdy do pracy) pomiędzy Polską a Niemcami, które na terenach przygranicznych były popularne.

Czynniki demograficzne takie jak starzenie się społeczeństwa niemieckiego odgrywają coraz większy wpływ na rynek pracy w Niemczech i mogą mieć również wpływ na skalę migracji do tego kraju. Dyskusje na tematy imigracji pracowników nie mają już tylko negatywnego wydźwięku w kontekście wpływu na krajowy rynek pracy, jak to miało miejsce w dobie kryzysu gospodarczego. Coraz bardziej wysuwa się argument, że przedsiębiorstwa, towarzystwa gospodarcze i naukowcy w związku ze zmianami demograficznymi w Niemczech oczekują wzrastającego zapotrzebowania na wykwalifikowaną siłę roboczą. Może to jednak być proces powolny, trwający kilka lat i raczej nie spowoduje nagłego zwiększenia zapotrzebowania na pracowników.

Obecnie **zapotrzebowanie na pracowników na rynku niemieckim** dotyczy zaledwie kilku branż. Branże i zawody, w których poszukuje się pracowników, to: informatycy (sektor IT i branże pokrewne), inżynierowie (branża produkcyjno-transportowa), osoby do opieki nad dziećmi, osobami starszymi i chorymi (branża opiekuńcza i sanitarna), lekarze, dentyści, pielęgniarki, zarządzający szpitalami (branża medyczna). Oprócz tego poszukiwani są pracownicy branży usługowej, gastronomii, rolnictwa, metalurgii i handlu, rzemieślnicy, konserwatorzy zabytków, mechanicy samochodowi, budowlańcy oraz pracownicy tymczasowi²⁰.

17 Dane za marzec 2011 za Życie i praca w Niemczech, Eliza Dąbrowska, Gosia Reinicke, Wrocław, Kwiecień 2011.

18 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Dane za wrzesień 2010 za Koniec okresu przejściowego – czy Polskę czeka nowa fala emigracji? Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego 1/2011.

19 Tamże

20 Zatrudnienie Polaków w Niemczech. Stan prawny od 1 maja 2011, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Federalnej Niemiec, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, Berlin, styczeń 2011.

Analizując dostępne dane dotyczące Małopolski i korzystając z krótkoterminowej prognozy dotyczącej sytuacji na małopolskim rynku pracy pt. *Barometr zawodów 2011*²¹, można zauważyć, że wiele z poszukiwanych zawodów i branż w Niemczech znalazło się w kategorii zawodów deficytowych również na rynku pracy w Małopolsce. Należą do nich: inżynierowie budownictwa, kierownicy budowy, lekarze, programiści i projektanci stron internetowych, wysoko wykwalifikowani specjaliści i fachowcy najczęściej z branży budownictwa, IT i medycznej. Są oni poszukiwani zarówno na rynku lokalnym jak i niemieckim.

Natomiast zawody nadwyżkowe w Małopolsce, a poszukiwane na rynku niemieckim, czyli stwarzające szansę na zatrudnienie dla Małopolan na rynku niemieckim, to: technicy informatycy, kelnerzy i barmani, kucharze, piekarze, pracownicy rolni i fizyczni, murarze, ślusarze, mechanicy pojazdów samochodowych oraz maszyn i urządzeń, operatorzy maszyn i urządzeń hutniczych, sprzątaczkę i pokojowe.

Dodatkowo dane o poszukiwanych w Niemczech zawodach potwierdzają również oferty pracy zgłoszone przez ZAV – EURES w Niemczech do polskiej sieci EURES. W ostatnich kilku miesiącach zanotowano oferty dla: dekarzy, pielęgniarzy, pielęgniarzy geriatrycznych, kucharzy, mechaników samochodowych, osób do obsługi pizzerii, kelnerów, osób do pracy w Mcdonald's, spawaczy, stajennych²².

W większości to zawody, które nie wymagają wykształcenia wyższego i wysokich kwalifikacji. Ma to znaczenie ze względu na poziom wynagrodzeń w tych branżach i zawodach, które są zdecydowanie niższe niż wśród wysokowykwalifikowanych specjalistów. Może to wpłynąć hamująco na decyzje o migracji do Niemiec.

Poszukiwani w Niemczech pracownicy w zawodach rzemieślniczych mogą być rekrutowani spośród małopolskich absolwentów szkół zawodowych, należy jednak pamiętać, że dużym utrudnieniem może okazać się wymóg znajomości języka niemieckiego, który to warunek prawdopodobnie nie będzie w sposób wystarczający spełniony przez większość absolwentów szkół zawodowych w Małopolsce. Jak wynika z danych Kuratorium Oświaty w Krakowie w Małopolsce, język niemiecki nauczany jest w 61 zawodowych szkołach ponadgimnazjalnych w zawodach rolniczych, budowlanych, hotelarskich, gastronomicznych²³. Ogółem w roku szkolnym 2009/2010 w obowiązkowych zajęciach z tego języka wzięło udział 30,1% małopolskich uczniów. Stosunkowo mniej niż przeciętnie w Polsce (31,9%), ale jednocześnie najwięcej od 4 lat patrząc na dane wojewódzkie²⁴.

Podsumowując, popyt w Niemczech na pracowników o określonych zawodach kształconych w Małopolsce, stwarza szansę zatrudnienia małopol-

21 Barometr zawodów 2011, Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji, Kraków, marzec 2011.

22 Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie, zbierane przez asystentów sieci EURES.

23 Wykaz ponadgimnazjalnych szkół zawodowych województwa małopolskiego, dane dostarczone przez Kuratorium Oświaty w Krakowie na koniec 2010 r.

24 Ocena sytuacji na rynku pracy województwa małopolskiego w roku 2010, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków marzec 2011.

skim absolwentom. Jednak znajomość języka niemieckiego może go w dużej mierze ograniczyć. Ze względów prawnych dotyczących sprawowania opieki nad młodzieżą niemieccy pracodawcy są też bardziej otwarci na młodzież pełnoletnią niż niepełnoletnich uczniów.

Innym problemem jest sytuacja osób młodych, pobierających naukę zawodu w Niemczech. Tylko w pewnych regionach jest duże zainteresowanie pracodawców osobami uczącymi się zawodu. Ponad 300 tysięcy młodych Niemców nie może znaleźć miejsca do nauki zawodu wśród pracodawców krajowych. Należy też nadmienić, że wynagrodzenie za praktyczną naukę zawodu w Niemczech zależne jest od branży, w jakiej pobierana jest nauka i zazwyczaj jest ono stosunkowo niskie w kontekście wysokich kosztów życia. Wynosi ono od 360 do 700 euro²⁵ miesięcznie, w prasie pojawiły się także wyższe stawki (od 650 do 1500 euro na miesiąc).

Jednakże istnieją regiony, w których liczba chętnych do nauki zawodu znacznie spadła, co wpływa na determinację niemieckich przedsiębiorców, którym już obecnie brakuje rąk do pracy²⁶. Warto w tym miejscu wspomnieć o projektach mających na celu kształcenie młodzieży szkół zawodowych z innych krajów na potrzeby pracodawców niemieckich i inicjatywach izb przemysłowo-handlowych w tym zakresie. Jednym z przykładów jest pilotażowy projekt *Transnational-Dual*, w ramach którego dostępne są usługi, które dają możliwości rozwoju dla młodzieży z Polski i Republiki Czeskiej, która pragnie zdobywać doświadczenie zawodowe w Niemczech. Usługi te są całkowicie bezpłatne, ponieważ biuro jest współfinansowane ze środków europejskich (EFS). Dużą korzyścią dla uczestników tego programu jest to, że każdy uczeń, który podpisze umowę z zakładem niemieckim, w którym się uczy, dostanie także pensję. Poza praktycznym wykształceniem uczniowie uczęszczają także regularnie do szkoły zawodowej, w której uczą się teoretycznych podstaw zawodu. W tym projekcie poszukiwani są stażyści w następujących zawodach: mechanik samochodowy, mechaników samochodów osobowych, elektronik i technik budownictwa oraz energetyki, instalator urządzeń wodno-kanalizacyjnych, grzewczych oraz klimatyzacyjnych, mechatronik, pracownik biurowo-administracyjny w przedsiębiorstwach przemysłowych, sprzedawca samochodów, piekarz, kucharz, zarządca restauracji, specjalista hotelarstwa, tapicer. Niektóre z regionalnych izb przemysłowo-handlowych np. w Brandenburgii czy Cottbus również poszukują uczniów chętnych do podjęcia nauki zawodu. We wschodniej Brandenburgii kształconych było dziesięciu polskich i niemieckich młodocianych w branży gastronomicznej i hotelarskiej. Większość z nich zdała egzamin kwalifikacyjny. Z informacji koordynatora tegoż projektu wynika jednak, że oczekiwania co do ilości uczniów z Polski były większe, ale zainteresowanych nie było.

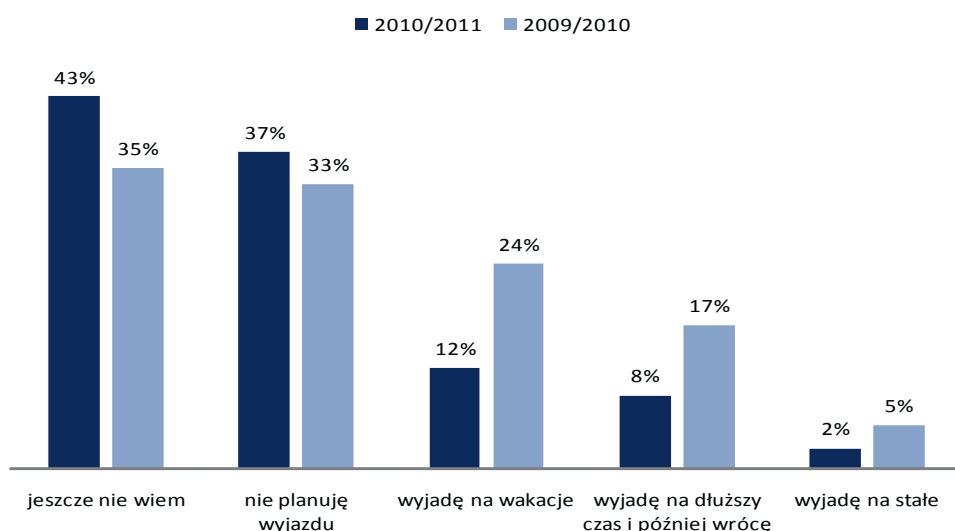
²⁵ Na przykładzie projektu *Transnational-Dual*.

²⁶ W Brandenburgii w 2003 r. szkoły zawodowe kończyło 35 tys. uczniów, obecnie niespełna 18 tys. Za Gazeta *Franfurter Rundschau*.

Sytuację w zakresie planów migracyjnych uczniów ostatnich klas szkół zawodowych w Małopolsce przedstawiają wyniki badania przeprowadzanego cyklicznie przez Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji. Pokazują one, że w ostatnim roku zwiększyła się liczba rozważających emigrację o 8%. Osoby biorące pod uwagę wyjazd stanowią 43% wszystkich badanych uczniów. Natomiast osób, które nie planują wyjeżdżać, jest obecnie 37%, czyli o 5 punktów procentowych więcej niż przed rokiem. Zmalała też o ponad połowę liczba osób, które są zdecydowane na wyjazd na stałe²⁷. W jakim stopniu plany migracyjne uczniów zostaną zrealizowane i ilu absolwentów faktycznie wyjedzie, będziemy wiedzieć po zakończeniu badania absolwentów szkół ponadgimnazjalnych jesienią 2011 r. Będzie można w przybliżeniu określić procent osób, które przebywają i pracują za granicą.

Czy planujesz wyjechać do pracy i/lub żeby się dalej uczyć?

Źródło: Twój zawód. Twoja przyszłość? Raport z badania uczniów ostatnich klas szkół zawodowych 2010/2011, Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji, Kraków, kwiecień 2011.

Zbadano także uczniów poszczególnych zawodów w zakresie rodzajów migracji. Uczniowie w zawodach: tapicerzy, opiekunki środowiskowe, lakiernicy chcą wyjechać, ale głównie na wakacje²⁸. Technicy drogownictwa, monterzy konstrukcji budowlanych chcą wyjechać głównie na dłużej²⁹. Natomiast dietetycy, cieśle, ogrodnicy deklarują wyjazdy na stałe³⁰. Plany migracyjne dotyczą przede wszystkim uczniów z powiatów: brzeskiego i tarnowskiego. W powiatach tych mieszka nie tylko wielu respondentów, którzy wahają się

27 Twój zawód. Twoja przyszłość? Raport z badania uczniów ostatnich klas szkół zawodowych 2010/2011, Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji, Kraków, kwiecień 2011.

28 Ponad 20% uczących się w tych zawodach. Twój zawód. Twoja przyszłość? Raport z badania uczniów ostatnich klas szkół zawodowych 2010/2011, Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji, Kraków, kwiecień 2011.

29 Ponad 25% uczących się w tych zawodach – Tamże.

30 Ponad 10% uczących się w tych zawodach – Tamże.

co do wyjazdu, ale też stosunkowo najwięcej tych, którzy już zaplanowali wyjazd. W powiecie brzeskim 16% chce pracować/uczyć się podczas wakacji, a 14% rozważa dłuższą emigrację, w tarnowskim odpowiednie udziały wynoszą 16% i 11%, dodatkowo 3% planuje wyjazd na stałe. Na wakacje chce wyjechać sporo osób z powiatu tatrzańskiego (15%). Z kolei o dłuższej emigracji myślą uczniowie z gorlickiego (12%) i tu również występuje duży odsetek wahających się, a także z suskiego (11%), z którego najwięcej respondentów zamierza wyjechać na stałe (4%). O wyjeździe na stałe myśli też 3% uczniów z powiatu chrzanowskiego. Reasumując: wyjazdy młodych fachowców mogą dotknąć przede wszystkim powiaty: brzeski, gorlicki i tarnowski.

Nadal najwięcej uczniów planuje udać się do Wielkiej Brytanii lub Niemiec, przy czym Wielka Brytania jest szczególnie atrakcyjna dla osób wybierających się poza granice kraju na dłużej, a Niemcy – dla osób planujących wyjazd wakacyjny. W kontekście otwarcia niemieckiego rynku pracy warto zwrócić uwagę, że w roku szkolnym 2009/2010 wśród osób, które deklarowały wyjazd na stałe, Niemcy wskazało 15%, natomiast w roku szkolnym 2010/2011 było to już 21%. Może to oznaczać, że absolwenci szkół zawodowych zwiększą skalę migracji do Niemiec i Austrii.

Dysproporcje w wynagrodzeniach

Kolejnym ważnym czynnikiem wpływającym na skalę migracji do Niemiec są dysproporcje w wynagrodzeniach. Wskutek nadrabiania dystansu w rozwoju gospodarczym przez nowe państwa członkowskie, od chwili ich akcesji znacznie zmniejszyły się dysproporcje w wysokości wynagrodzeń w porównaniu z Niemcami. Poziom wynagrodzeń w Niemczech jest znacznie wyższy niż w Polsce. Należy jednak pamiętać, że wyższe są także koszty utrzymania. Istnieją różnice w wynagrodzeniach na terenie Niemiec pomiędzy landami wschodnimi i zachodnimi. Wyższe są na terenie byłych Niemiec Zachodnich, niższe na terenie Niemiec Wschodnich. Średnia płaca w euro w Niemczech wynosi 2500 euro, a w Polsce 800 euro³¹.

Tabela Średnie wynagrodzenia dla niektórych zawodów, poszukiwanych przez pracodawców niemieckich

Zawód	Średnie wynagrodzenie
Pielęgniarka	2150 euro
Opiekun osoby starszej	1700 euro
Lekarz	4560 euro
Dentysta	3500 euro
Opiekun do dziecka	1400 euro
Sekretarka	2150 euro

Źródło (www.gehaltsvergleich.com) za *Zatrudnienie Polaków w Niemczech. Stan prawny od 1 maja 2011, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Federalnej Niemiec, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, Berlin, styczeń 2011.*

31 Dane Eurostat, CIA The World Factbook, za Eliza Dąbrowska, Gosia Reinicke, Życie i praca w Niemczech, Wrocław, Kwiecień 2011.

Zawód	Średnie wynagrodzenie
Informatyk	3820 euro
Programista	3430 euro
Inżynier	3750 euro
Kucharz	1650 euro
Kelner	1200 euro
Budowlaniec	2250 euro
Mechanik samochodowy	1930 euro

Źródło (www.gehaltsvergleich.com) za *Zatrudnienie Polaków w Niemczech. Stan prawny od 1 maja 2011*, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Federalnej Niemiec, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, Berlin, styczeń 2011.

W Niemczech nie ma ustawowo wprowadzonej powszechnej płacy minimalnej. Pracodawca może więc z pracownikiem ustalać indywidualnie stawkę wynagrodzenia. Wprowadzone są tylko stawki minimalne dla niektórych zawodów lub branż, inne dla Niemiec Wschodnich, inne dla Zachodnich.

Branżowe wynagrodzenia minimalne na podstawie ustawy (AEntG)³² obowiązują w szczególności w budownictwie i w sprzętaniu przemysłowym, w których to sektorach z dniem 1 maja 2011 r. znosi się ostatnie ograniczenia dotyczące delegowania pracowników. Jako dodatkowy środek w celu stworzenia osłon socjalnych zamierza się wprowadzić w ustawie o użyczeniu pracowników bezwzględny dolny pułap wynagrodzeń dla pracy tymczasowej od lipca 2011³³.

Branża/ zawód	Niemcy Zachodnie	Przyszłe zmiany lipiec 2011	Niemcy Wschodnie	Przyszłe zmiany lipiec 2011
Budownictwo/ pracownik wykwalifikowany	12,95 euro	-	-	-
Budownictwo/ pomocnik	10,90 euro	11,00 euro	9,50 euro	9,75 euro
Elektryk	9,60 euro	9,80 euro	8,20 euro	8,65 euro
Dekarz	10,80 euro	11,00euro	10,80 euro	11,00 euro
Malarz/lakiernik wykwalifikowany	11,50 euro	-	9,50 euro	-
Malarz/lakiernik	9,50 euro	9,75 euro	9,50 euro	9,75
Sprzątanie budynków	8,55 euro	7 – 8,60 euro	7,00 euro	7 (od 03.2012)
Usuwanie odpadów/ sprzątanie ulic	8,02 euro	-	8,02 euro	8,24 euro (od 1.01.2011)
Opieka nad osobami starszymi	8,50 euro	-	7,50 euro	-

Źródło: www.bmas.de i www.destatis.de za *Zatrudnienie Polaków w Niemczech. Stan prawny od 1 maja 2011*, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Federalnej Niemiec, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, Berlin, styczeń 2011.

32 Niemiecka ustawa o delegowaniu pracowników.

33 Statistic der Bundesagentur für Arbeit, za Eliza Dąbrowska, Gosia Reinicke, *Życie i praca w Niemczech*, Wrocław, Kwiecień 2011.

Potencjał migracyjny

Jednym z istotnych czynników, a zarazem jednym z najmniej przewidywalnych, mających wpływ na skalę migracji do Niemiec i Austrii, jest niezrealizowany potencjał emigracyjny Polaków, w tym Małopolan.

Potencjał migracyjny dotyczy osób, które pomimo otwarcia rynków pracy większości państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego nie zdecydowały się na wyjazd, oczekując na otwarcie rynku niemieckiego lub austriackiego. Ponadto znajdują się tutaj również osoby, które mają doświadczenia migracyjne z ostatnich lat, ale po otwarciu niemieckiego i austriackiego rynku pracy zdecydują się na zmianę państwa zatrudnienia i wyjazd do jednego z tych krajów.

Trudno obecnie przewidywać, ile takich osób będzie. Z jednej strony potencjał migracyjny został zrealizowany poprzez emigrację do państw, które otworzyły swoje rynki pracy w latach 2004–2009. Potwierdzeniem takiej tezy jest zatrzymanie nowej emigracji w latach 2008–2009 oraz zwiększająca się liczba powrotów do kraju. Z drugiej strony należy wziąć pod uwagę, że przy ocenie potencjału migracyjnego bardzo duże znaczenie mają indywidualne decyzje migrantów, zarówno o przyjeździe jak i wyjeździe z danego kraju. Jak pokazuje przykład Irlandii napływ osób do tego kraju był bardzo duży, ale również w momencie załamania gospodarki kraju odpływ był bardzo duży. Głównym celem migracji jest bowiem optymalizacja zysków z podejmowania pracy za granicą. Indywidualne decyzje migracyjne są podejmowane pod wpływem analizy danej sytuacji w kraju pobytu, kraju pochodzenia czy kraju dalszej migracji. Istotna jest sytuacja na rynku pracy, ale też sprzyjający migrantom klimat – ich pozytywna ocena przez ludność kraju przyjmującego, a także zatrudnianie pracowników z krajów emigracji na stanowiskach, które nie zagrażały osobom z danego kraju. W przypadku Niemiec i Austrii te czynniki zostały już zanalizowane.

Wniosek wynikający z tej analizy jest taki, iż jeżeli sytuacja na rynkach pracy Małopolski nie ulegnie diametralnemu pogorszeniu, to nie należy spodziewać się znaczącego wzrostu poziomu migracji. Należy jednak stale monitorować sytuację w zakresie migracji w Małopolsce, szczególnie wśród osób młodych, absolwentów szkół zawodowych.

Podsumowanie

- **Do 2004 roku Niemcy byli największym krajem przyjmującym polskich migrantów**, po 2004 roku spadły na drugą pozycję, ale mimo zamkniętego rynku pracy rokrocznie pracuje tam około 400 tysięcy Polaków.
- Najczęściej Polacy pracują czasowo, sezonowo, w ramach samozatrudnienia lub w szarej strefie.

- **Niemiecki rynek pracy jest dobrze rozpoznany**, istnieją rozbudowane sieci migracyjne, silne tradycje migracyjne związane z bliskością geograficzną i pochodzeniową.
- **Niemcy w całości wykorzystali siedmioletni dopuszczalny okres stosowania uregulowań przejściowych** w zakresie dopuszczania pracowników do krajowego rynku pracy.
- **W 2009 roku Niemcy zdecydowały się na częściowe otwarcie rynku pracy**, głównie w branżach wymagających wysokich kwalifikacji.
- W roku 2009 obywatelom polskim wydano 22.585 zezwoleń na pracę, czyli o 12% więcej niż w roku 2008 r., w sektorach wymagających wysokich kwalifikacji.
- **Od 1 stycznia 2011 r. Niemcy wprowadziły ułatwienia w zakresie zatrudniania pracowników okresowych** z UE-8 oraz przedłużenie okresu pracy sezonowej. Zwolniono z obowiązku otrzymywania zezwolenia na podjęcie pracy w sektorze rolnym i hotelarsko-gastronomicznym.
- **Polacy podczas kilkuletniego okresu przejściowego mieli możliwość stosunkowo łatwego podejmowania pracy okresowej**, głównie w rolnictwie, na podstawie umów bilateralnych.
- **Udział obywateli polskich wśród zagranicznych pracowników zatrudnianych do prac sezonowych w Niemczech zmniejszył się** z ok. 70% w 2008 r. do ok. 64% w 2009 r.
- Z dniem 1 maja 2011 r. upływa okres obowiązywania uregulowań przejściowych dotyczących swobody przepływu osób z państw członkowskich, które przystąpiły do Unii Europejskiej w roku 2004. **Pełna swoboda przepływu pracowników oznacza, że w celu zatrudnienia u niemieckiego pracodawcy w Niemczech nie będzie już wymagane posiadanie pozwolenia na pracę.**
- Możliwość łatwiejszej legalizacji zatrudnienia w ramach swobodnego przepływu pracowników po 1 maja 2011 roku może być zachętą dla wielu osób pracujących dotychczas w Niemczech nielegalnie.
- Atrakcyjność zatrudnienia na etat wiąże się z gwarancjami wynikającymi z obowiązujących krajowych i europejskich przepisów prawnych. Dotyczy to np. stosowania branżowych płac, uczestnictwa w kasie chorych i obowiązku zgłoszenia przez pracodawcę do ubezpieczeń społecznych.
- Innym ułatwieniem i dostosowaniem prawa niemieckiego dla cudzoziemców **jest ułatwiona procedura nostryfikacji dyplomów**, która pozwoli na bezproblemowe zatrudnianie fachowców z innych krajów.
- **Pracodawcy niemieccy oczekują dobrej znajomości języka niemieckiego**, ewentualnie dodatkowo znajomości języka angielskiego, odpowiedniej praktyki w wymaganym obszarze, silnej motywacji, umiejętności pracy w zespole.
- **Do końca roku 2010 zostały opublikowane trzy szacunki odnoszące się do procesów migracyjnych, jakie mogą nastąpić po otwarciu ryn-**

ków Niemiec i Austrii. Pierwszy z nich szacuje, że otwarcie niemieckiego rynku pracy spowoduje odpływ ok. 500 tys. pracowników z Polski do Niemiec od maja 2011 do końca 2015 roku. Drugi szacunek to pomiędzy 100 a 140 tys. pracowników z UE-8 rocznie. Udział Polaków będzie stanowił od 45 do 65%. Trzeci przewiduje, że skala migracji w latach 2011–2012 wyniesie 400-600 tys. osób.

- W pierwszych miesiącach po 1 maja 2011 roku może dojść do penetracji niemieckiego i austriackiego rynku pracy przez poszukujących zatrudnienia, przy wykorzystaniu sieci migracyjnych.
- **Do czynników, istotnych przy przewidywaniu rozmiaru migracji do Niemiec i Austrii należą: bliskość geograficzna, tradycje migracyjne, czynniki społeczne takie jak sieci migracyjne, znajomość języka państwa przyjmującego,** nastawienie społeczne do imigrantów, rozpoznanie rynku pracy kraju przyjmującego, **sytuacja na rynkach pracy obu państw, sytuacja demograficzna,** różnice w płacach i poziomie rozwoju gospodarczego pomiędzy krajami, niewykorzystany **potencjał migracyjny.**
- **Emigracje zarobkowe Małopolan do Niemiec** wynikały przede wszystkim z **tradycji wyjazdów sezonowych, które umożliwiały umowy bilateralne między Polską a Niemcami.** Kraj ten przyciągał głównie osoby powyżej czterdziestego roku życia, wyjeżdżające do prac sezonowych w wybranych branżach w budownictwie czy rolnictwie.
- Badania na temat migracji sezonowych do Niemiec pokazały, iż **większość migrantów łączy zatrudnienie stałe w Polsce z czasowym, kilkutygodniowym zatrudnieniem sezonowym w Niemczech.** Taka sytuacja występuje również w przypadku Małopolski.
- **Dane z powiatowych urzędów pracy w Małopolsce** również **potwierdzają zainteresowanie pracą sezonową w Niemczech.** Najczęściej zainteresowane są osoby bez kwalifikacji i znajomości języka niemieckiego.
- Bardzo istotne przy rozpatrywaniu wpływu na możliwą skalę migracji do Niemiec i Austrii ma **sytuacja na rynkach pracy obu państw, wysyłającego i przyjmującego.** Jeśli chodzi o Niemcy, to sytuacja ulega systematycznej poprawie po okresie kryzysu gospodarczego. Istnieją jednak znaczne różnice pomiędzy poziomem bezrobocia w landach wschodnich i zachodnich.
- **Sytuacja na rynkach pracy po obu stronach granicy jest bardzo trudna, a popyt na pracowników bardzo ograniczony.**
- Czynniki demograficzne, takie jak **starzenie się społeczeństwa niemieckiego, mają coraz większy wpływ na rynek pracy w Niemczech, mogą mieć również wpływ na skalę migracji do tego kraju.**
- Obecnie zapotrzebowanie na pracowników na rynku niemieckim dotyczy zaledwie kilku branż. **Branże i zawody, w których poszukuje się pracowników, to: sektor IT i branże pokrewne, branża produkcyj-**

no-transportowa, branża opiekuńcza i sanitarna, branża medyczna.

Oprócz tego poszukiwani są pracownicy branży usługowej, gastronomii, rolnictwa, metalurgii i handlu, rzemieślnicy, konserwatorzy zabytków, mechanicy samochodowi, budowlanci oraz pracownicy tymczasowi.

- Największe szanse na zatrudnienie w Niemczech wśród obcokrajowców **mają obecnie wysokowyszkolani pracownicy**, znających dobrze język niemiecki.
- **Zawody nadwyżkowe w Małopolsce** poszukiwane na rynku niemieckim czyli **stwarzające szansę na zatrudnienie dla Małopolan** na rynku niemieckim, to: **technicy informatycy, kelnerzy i barmani, kucharze, piekarze, pracownicy rolni i fizyczni, murarze, ślusarze, mechanicy pojazdów samochodowych oraz maszyn i urządzeń, operatorzy maszyn i urządzeń hutniczych, sprzątaczkę i pokojowe.**
- W większości zawody nadwyżkowe w Małopolsce, na które jest zapotrzebowanie w Niemczech, nie wymagają wykształcenia wyższego i wysokich kwalifikacji.
- **Poszukiwani w Niemczech pracownicy w zawodach rzemieślniczych mogą być rekrutowani spośród małopolskich absolwentów szkół zawodowych**, należy jednak pamiętać, że dużym utrudnieniem może okazać się wymóg znajomości języka niemieckiego, który to warunek prawdopodobnie nie będzie w sposób wystarczający spełniony przez większość absolwentów szkół zawodowych w Małopolsce.
- Problemem jest sytuacja osób młodych, pobierających naukę zawodu w Niemczech. **Tylko w pewnych regionach jest duże zainteresowanie pracodawców osobami uczącymi się zawodu. Ponad 300 tysięcy młodych Niemców nie może znaleźć miejsca do nauki zawodu wśród pracodawców krajowych.**
- Berlińska Izba Przemysłowo-Handlowa (IHK) podała, że **polscy przedsiębiorcy stanowią najliczniejszą grupę wśród obcokrajowców prowadzących w Berlinie działalność gospodarczą**. 18,4% wszystkich przedsiębiorstw zagranicznych w Berlinie to firmy polskie, najwięcej działa w branży budowlanej.
- Wyniki badania małopolskich uczniów szkół zawodowych pokazują, że **w ostatnim roku zwiększyła się liczba rozważających emigrację o 8%. Osoby biorące pod uwagę wyjazd stanowią 43% wszystkich badanych uczniów.**
- **Wyjazdy młodych fachowców mogą dotknąć w Małopolsce przede wszystkim powiaty: brzeski, gorlicki i tarnowski.**
- Nadal najwięcej uczniów planuje udać się do Wielkiej Brytanii lub Niemiec. **Niemcy są atrakcyjne przede wszystkim dla osób planujących wyjazd wakacyjny.**
- W roku szkolnym 2009/2010 wśród osób, które deklarowały wyjazd na stałe, Niemcy wskazało 15%, natomiast w roku szkolnym 2010/2011

było to już 21%. **Może to oznaczać, że absolwenci szkół zawodowych zwiększą skalę migracji do Niemiec i Austrii.**

- Średnia płaca w euro w Niemczech wynosi 2500 euro, a w Polsce 800 euro.
- Potencjał migracyjny dotyczy osób, które pomimo otwarcia rynków pracy większości państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego nie zdecydowały się na wyjazd, oczekując na otwarcie rynku niemieckiego lub austriackiego. **Trudno jednak ocenić, ile takich osób jest w Małopolsce.**
- Analiza wszystkich czynników pokazuje, iż jeżeli sytuacja na rynkach pracy Małopolski nie ulegnie diametralnemu pogorszeniu, to **nie należy spodziewać się znaczącego wzrostu poziomu migracji.**
- Należy stale **monitorować sytuację w zakresie migracji w Małopolsce**, szczególnie wśród osób młodych i absolwentów szkół zawodowych.

Bibliografia:

Barometr zawodów 2011, Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji, Kraków, marzec 2011.

Dane Eurostat, CIA The World Factbook, za Eliza Dąbrowska, Gosia Reinicke, Życie i praca w Niemczech, Wrocław, Kwiecień 2011.

Gazeta Wyborcza: artykuł pt: „Die Welt ok. 50 tys. Polaków przyjedzie do pracy w Niemczech po 1 maja” http://wyborcza.biz/biznes/1,101562,9440401,Die_Welt___ok___50_tys___Polakow_przyjedzie_do_pracy.html, z 15.04.2011.

Informacja w sprawie zatrudnienia obywateli polskich w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, maj 2010.

Kierunek Małopolska. Charakterystyka powracających i rekomendacje jak nie zmarnować ich kapitału. Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulański, J. Szymańska, Kraków 2010.

Koniec okresu przejściowego – czy Polskę czeka nowa fala emigracji? Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego 1/2011.

M. Dybuła Poland: Emigration to Cut GDP Growth, BNP Paribas Local Markets Mover, 1 października 2010.

Ocena sytuacji na rynku pracy województwa małopolskiego w roku 2010, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków marzec 2011.

Rzeczpospolita: <http://www.rp.pl/artykul/295866,576038-Niemcy-gotowi-naotwarcie-ryнку-pracy.html> (wejście w dniu 21 grudnia 2010 roku).

Statistic der Bundesagentur fur Arbeit, za Eliza Dąbrowska, Gosia Reinicke, Życie i praca w Niemczech, Wrocław, Kwiecień 2011

Twój zawód. Twoja przyszłość? Raport z badania uczniów ostatnich klas szkół zawodowych 2010/2011, Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji, Kraków, kwiecień 2011.

Wykaz ponadgimnazjalnych szkół zawodowych województwa małopolskiego, dane dostarczone przez Kuratorium Oświaty w Krakowie na koniec 2010 r.

Wyzwania dla pomorskiego rynku pracy w związku z otwarciem niemieckiego rynku pracy dla Polaków 1 maja 2011 roku, Krystyna Iglicka, 2011.

Zatrudnienie i delegowanie do pracy obywateli Unii Europejskiej – 50 pytań i odpowiedzi dotyczących 1 maja 2011 roku. Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych, Bonn, luty 2011r.

Zatrudnienie Polaków w Niemczech. Stan prawny od 1 maja 2011, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Federalnej Niemiec, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, Berlin, styczeń 2011.

Dla zainteresowanych pracą w Niemczech, Austrii i Szwajcarii dostępne są publikacje wydane w związku z otwarciem tych rynków pracy:

Zatrudnienie i delegowanie do pracy obywateli Unii Europejskiej – 50 pytań i odpowiedzi dotyczących 1 maja 2011 roku. Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych, Bonn, luty 2011r.

http://www.bmas.de/portal/51172/property=pdf/a807__beschaeftigung__entsendung__unionsbuerger__polnisch.pdf

Zatrudnienie Polaków w Niemczech. Stan prawny od 1 maja 2011, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Federalnej Niemiec, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, Berlin, styczeń 2011

<http://berlin.trade.gov.pl/pl/download/file/f,9355> oraz strona Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Berlinie: <http://www.berlin.polemb.net/>

Praktyczny poradnik dla obywateli polskich przyjeżdżających do pracy w Austrii, Otwarcie Austriackiego rynku pracy – 01.05.2011, Wydział Konsularny Ambasady RP w Austrii, Wiedeń, luty 2011

<http://www.wien.polemb.net/files/Wersje%20polskie%20plikow/Wydzial%20Konsularny/opieka%20konsularna/Praca%20w%20Austrii%202011.pdf> oraz strona Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Wiedniu <http://www.wien.polemb.net/>

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Bernie:

<http://www.berno.polemb.net/>

Informacja o EURES: www.europa.eu

Możliwy jest kontakt bezpośrednio z Doradcą Eures , asystentem bądź pośrednikiem pracy zajmującym się zadaniami Eures najbliższej twojego miejsca zamieszkania sprawdź www.wup-krakow.pl

Pracy można poszukiwać również przez agencje pracy a także bezpośrednio na stronie niemieckich służb zatrudnienia ZAV http://www.arbeitsagentur.de/nn_27908/Navigation/Startseite/Startseite.html

Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji to projekt badawczy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie. W 2011 r. obchodzi pięciolecie istnienia.

Obserwatorium **prowadzi badania cykliczne, jednorazowe oraz analizy *desk research*** małopolskiego rynku pracy.

Opracowuje również nowe rozwiązania w zakresie udostępniania i rozpowszechniania informacji o rynku pracy. **Zarządza Internetową Biblioteką Małopolskich Obserwatoriów.** Publikuje wskaźniki w module „**Wizualizacji danych**”.

Więcej informacji w serwisie
www.obserwatorium.malopolska.pl.

Wydawca: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie
plac Na Stawach 1, 30-107 Kraków
tel. 12 42 87 870, faks 12 42 29 785
e-mail: kancelaria@wup-krakow.pl
www.wup-krakow.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego